

Racetyperiske, sunde og velfungerende TT

Møde 3.3.2024. 19 tilmeldte, 16 fremmødte.

Dagsorden

Valg af referent!

1. Orientering om KSS - sundhedsopráb
2. Hvad kan vi, hvad skal vi, hvad bør vi teste for?
3. Registrering af DNA-resultater
4. Hvalpesalg/priser
5. Der er få nye opdrættere – kan en mentor ordning hjælpe dem?
6. Doki Apso Pia Recke
7. Orientering om hjemmesiden
8. Orientering om regnskab
9. TTWC i Göteborg sommer 2024
10. 'Den snedige hvalpekøbers værktøjskasse'. Gode råd til harmonisk løsning på de gængse udfordringer med hvalpen. Mini foredrag af Yvonne Bang Andersen
11. Evt

Referat

Velkomst v. Hanne Mathiasen

Ordstyrer Tine Boutrup

Ad 1 - Tilbage melding på 'Sundhedsopráb' fra KSS blev gennemgået af Tine Boutrup. Se bilag.

På KSS's hjemmeside ligger klubbladet 'Lille Hund', som ikke-medlemmer også har adgang til.

Ad 2 – DNA-test kan bl.a. rekvireres hos 'Labogen' i Tyskland eller 'VHL Genetics' i Holland. Hele pakken af test (dog ikke brun) for ca. 110 € / 8-900 kr.

[LABOGEN - Tibet Terrier - Hund - Gentest-Bestellung](#) eller

[Honden - CombiBreed Nederland](#)

Af bilag fremgår det hvilke sygdomme, vi kan teste for. Det er vigtigt, fortsat at teste for øjensygdomme og NCL. Sygdommene debuterer først, når hundene er voksne/ældre, og der kan de allerede have haft flere kuld.

DM 'Degenerative Myelopathy' er en ny sygdom i racen. Kirstin Gåsedal oplyser, at en af hendes hvalpe blev testet for 'hele pakken' med det overraskende resultat 'tilfælde' af DM. Det første kendte tilfælde i Danmark. Efterfølgende fik hun sine egne hunde testet, og alle fire er bærere. Siden er endnu en af Kirstins hvalpe testet med resultatet Ifælde, desuden er Dorte Blochs tæve også bærer.

Merethe Breilev maner til besindighed, vi må ikke gå i panik. Det er der enighed om, men vi skal teste for at få afklaret, hvor stort omfanget af DM er – og for at undgå at avle flere tilfælde. På nuværende tidspunkt er det usikkert hvilke faktorer, der er udslagsgivende for, at sygdommen kommer til udtryk.

De hunde, som er tilfælde/bærere er alle beslægtede. Især ejere af de hunde, der er beslægtede, opfordres til at få dem testet. Omtalte hunde er på DNA-listen. Se bilag.

Hanne Søvik spørger: Hvad gør man, når en avlshund viser sig at være 'dobbelt bærer' (tilfælde) af DM. Kan man avle på den med god samvittighed? Svaret er: Der er ingen facitliste, det er op til den enkelte opdrætter. Hanne M håber, vi snart får mere viden om DM. På nuværende tidspunkt vil hun ikke anbefale avl på et tilfælde, heller ikke med en fri partner. Dels for ikke sprede syge gener til alle hvalpene og dels af hensyn til tæven. Det vides ikke om en graviditet kan belaste tæven.

Dorte Bloch henviser til Møllehave citat: Når der er tvivl, er der ingen tvivl.

Bærere kan anvendes sammen med frie partnere.

Ad 3 - Hanne M foreslår at DNA-resultater samles og registres. Hanne Søvik tilbyder at hjælpe.

Alle opfordres til at sende DNA-attester til fælles registrering.

Listen skal rumme alle DNA-resultater og skal være frit tilgængelig. Forslag til liste, se bilag.

Ad 4 – Hvalpepriser. Det må være den enkelte opdrætters vurdering, men generelt er det tankevækkende at 'designerhunde' koster mellem 20.-30.000 kr. Prisen afhænger også af markedet. Det kan være svært, når der er mange kuld samtidig.

Opdrættere anbefales at bruge listen over planlagte kuld på 'DKK-tt.dk', når de har kuld på tegnebrættet.

Ad 5 – Der er enighed om at en mentor-ordning er en god idé. Det er vigtigt at hjælpe nye med opdræt, udstillinger og pelspleje. Tine Boutrup laver oplæg.

Ad 6 – Pia Recke ville gerne, at vi ændrer navnet fra at indeholde 'terrier' til f.eks. Doki Apso. Det er forsøgt flere gange uden resultat. Det kræver at moderklubben – England – vil ændre standarden – og alle andre standarder følger med.

Ad 7 – Vores hjemmeside er vores eneste fælles reference efter Tibetanerklubben er nedlagt, men desværre fungerer den ikke optimalt. En ny vil koste 20-30.000 kr. Leif Hansen er ved at undersøge, om midlerne kan skaffes ved en indsamling eller legater. Andre muligheder modtages med kyshånd.

Ad 8 - TT-gruppen har ca. 30.000 kr. Pengene bruges bl.a. til betaling af webhotel. Bruger vi pengene til en ny hjemmeside, vil vi mangle betaling til at holde den kørende. Se bilag.

Ad 9 – Varme anbefalinger til at tage med til TTWC i nærheden af Göteborg 31.8 – 1.

[Tibetanska Terriersällskapet \(svktr.nu\)](http://svktr.nu)

Ad 10 – Foredrag v Yvonne Bang Andersen. 'Den snedige hvalpekøbers værktøjskasse'.

Yvonne fortalte om racespecifik adfærd, som kan være problematisk normaladfærd. Skæld ud for normaladfærd giver stress, som giver mere uønsket adfærd. Derfor skal vi kende den hensigtsmæssige aktivering og normaladfærden.

Vi hørte om fysisk og mental aktivering. Om træning og leg. De otte største stressfaktorer. Og de bedste måder at stress release. Og meget mere...

Evt. - Birte Nørrelykke efterlyste en præsentation af deltagerne. Det husker vi ved mødets begyndelse næste gang.

Undervejs var der fin forplejning. Tak for praktisk hjælp – og lækre kager!

Ref: Jan Mathiasen

Bilag

1 Orientering om DKK's sundhedsopråb

Med baggrund i et lovforslag om at forbyde de fladnæsedede racer, udsendte KSS et sundhedsopråb, som alle racer blev bedt om at forholde sig til. Resultatet af rundspørge i TT-gruppen blev:

Til KSS

Hermed kommentarer til sundhedsopråb fra Tibetansk Terrier

Lykkeligvis er Tibetansk Terrier ikke plaget af problemer pga. avl for overtypede individer. Racen er sund og har en høj gennemsnitlig levealder.

Avlsrestriktioner: (Basis stambøger)

- forældredyrene skal være undersøgt og fundet frie for arvelige øjensygdomme. Attesten må max. være 12 mdr. gammel
- hanhunden skal have normale testikler på normal plads.

Avlsanbefalinger: (Basis Plus stambøger)

- begge forældredyr skal, før parring, være præmieret på en DKK anerkendt udstilling med mindst "Very Good", eller eksteriørgodkendt på et eksteriørrangement
- begge forældredyr skal være røntgenfotograferet for HD, hofteledsdisplasi, og resultatet skal være registreret i DKK hundeweb.

Desuden anbefales det, at forældredyrene er DNA testede inden parring.

Opdrætterne mødes lejlighedsvis og diskuterer racens sundhed, dels her i landet og dels på verdenskongresser.

Vi har desværre kun modtaget få tilkendegivelser på dette sundhedsopråb. De afslører delte meninger om, hvor restriktive vores avlskrav skal være - fra en som ønsker at tilføje mentaltest, patellaundersøgelse, LTV-undersøgelse og DNA test for alle de test, som er til rådighed, - til den modsatte, at det hele skal være op til den enkeltes ansvar.

Derfor er det ikke mulig at konkludere at en ændring af de nuværende krav/anbefalinger er på sin plads. Men vi mødes den 3.3.2024, og her kan vi fortsætte debatten.

Med venlig hilsen

Hanne Mathiasen og Tine Boutrup

2 Hvad kan vi, hvad skal vi, hvad bør vi teste for?

DNA-test

PRA

Progressive Retinal Atrofi (PRA) er en stor gruppe af genetiske øjenssygdomme, hvor nethinden gradvist degenererer over tid, hvilket forårsager et progressivt synstab.

PRA3

Denne variant af PRA, Progressiv Retinal Atrofi type 3, forekommer hos Tibetansk Terrier. De syge hunde viser generelt de første tegn på natteblindhed mellem 3-7-årsalderen. Efter de første tegn viser sig, kan sygdommen udvikle sig hurtigt og ofte føre til fuldstændigt tab af syn inden for et år.

Klinisk undersøgelse kan afsløre fortykning af nethinderne.

PRA prcd

Denne variant af PRA, Progressiv Retinal Atrofi prcd forekommer hos Tibetansk Terrier. De syge hunde viser generelt de første tegn på synsnedsættelse ved 4-årsalderen. Efter de første tegn viser sig, kan sygdommen udvikle sig hurtigt og ofte føre til fuldstændigt tab af syn inden for et år.

Klinisk undersøgelse kan afsløre fortykning af nethinderne.

PRA rcd4

Denne variant af PRA, Progressiv Retinal Atrofi Rcd4, er en sent indsættende, typisk ved 10-årsalderen. De kliniske tegn omfatter natteblindhed og tab af perifert syn.

PLL

Primær linse luksation. PLL er en defekt i udviklingen af øjets linser. Det er arveligt, men kan dog også skyldes en skade, der påvirker øjets anatomi.

PLL kan ses i det øjeblik, en af linserne løsner sig. Derved følger forskydningen af linsen i det andet øje ofte uger eller måneder senere. Abnormiteter er tydelige ved 20 måneder. Kan opereres.

NCL

Neuronal ceroid lipofuscinosis. NCL begynder normalt med desorientering og blindhed i skumringen. Angrebne hunde kan virke nervøse eller ængstelige. De mangler ofte motorisk koordination, som forværres over tid. Senere kan de syge hunde opleve problemer med at gå op ad trapper, rejse sig og hoppe. I de sidste stadier kan der observeres milde til alvorlige anfald og aggressivitet.

DM

Canine degenerative myelopathy (DM) er en uhelbredelig progressiv neurodegenerativ sygdom i rygmarven. DM ligner på mange måder ALS hos mennesker. Sygdommen medfører bevægelsesforstyrrelser. Ramte hunde udvikler gradvis ukoordinerede bevægelser i bagparten, og fører over tid til lammelse, den er ikke

smertefuld og udvikler sig fra 6-8-årsalderen. Desværre vil lidelsen gradvist forværres, og de fleste hunde ender med at blive aflivet indenfor et år efter, at diagnosen er stillet. Ny hos TT.

HUU

Hyperuricosuri og hyperurikæmi (HUU) er en urinvejssygdom. De kliniske træk er høje urinsyreniveauer, hvilket resulterer i blæresten.

Generelt fjernes blærestenene kirurgisk. Meget sjælden hos TT.

PD

Pituitær dværgvækst. PD er karakteriseret ved en kombineret mangel på væksthormon. De almindelige kliniske symptomer er markant væksthæmning, fastholdelse af hvalpepels med samtidig mangel på beskyttelseshår og pletsaldethed.

Farven brun

En DNA-test kan afsløre om en hund er anlægsebærer for farven brun, som er uønsket i racen. Forekommer sjældent.

[Øvrige test](#)

Øjenundersøgelse

Øjenlysninger foretages af specialuddannede dyrlæger, som udsteder en ECVO attest, som registreres hos DKK. Denne attest er pligtig før parring for at få registreret hvalpene.

HD

Hofteledsdysplasi. HD er en delvis arvelig defekt i hofterne. Hofteledsdysplasi er en kompliceret sygdom, hvor mange faktorer spiller ind. Sygdomsforløbet er meget varierende hos den individuelle hund.

HD diagnosticeres ved røntgenfoto og bedømmes af DKK med grader fra A-E.

AD

Albuedysplasi. AD skyldes en unormal udvikling af albueledet. Ligesom HD diagnosticeres det ved røntgenfoto og bedømmes af DKK. AD mere almindeligt forekommende hos store, hurtigt voksende racer.

LTV

Lumbosacral transitional vertebra (LTV) er defekt af ryghvirvlerne. En tilstand, der giver et tryk på rygmarven i lændeområdet, og som kan være forbundet med udtalt smerteegene. Tilstanden kan være medfødt, men kan også komme som følge af andre sygdomme i rygsøjlen, herunder blandt andet gigt.

Diagnosticeres ved røntgenfoto. Ny hos TT.

Patella

Patella luksation eller løs knæskal er betegnelsen for en lidelse, hvor knæskallen kan gå ud af led (lukser). Knæledet dannes af lårbensknoglen, skinnebensknoglen og knæskallen (patella). Diagnosticeres ved klinisk undersøgelse. Forekommer i fire grader,

hvor 1 mild og 4 er det værste, hvor knæskallen er permanent lukseret. Normal betegnes som 0. Sjældnen hos TT.

Døvhed

Døvhed kan være arvelig. Det kan forekomme på et eller begge øre. Døvhed knytter sig til genet for pelsfarven hvid, og ses derfor hos hunde, hvis øre er hvide på ørets inderside. Døvhed diagnosticeres af specialdyrlæger ved hjælp af en BAER-test.

Udseende og temperament

Racetype

Udstillingsbedømmelse eller avlsgodkendelse. Hundens eksteriør bedømmes i forhold til racens standard.

Temperament

Hvalpetest. Hvalpens temperament testes ved 7-ugers alderen.

Unghundementalbeskrivelse. Temperamentet testes og vurderes i forhold til racens ønskeprofil. Fra 10-20 måneder. Testerne er DKK uddannede.

DNA-test – det praktiske

Hvordan foregår DNA-test?

Selve test-kittet rekvireres hos et laboratorium. De tilsender derefter en lille 'piberenser', som skal gnides rund i hundens mund. Derefter returneres den til laboratoriet. Resultatet kommer retur via mail.

Registrering af øjenundersøgelser og røgentfoto

For at få resultater registreret hos DKK skal man købe en rekvisition via DKK hundeweb. DKK registrerer resultatet af nogle DNA-test, såfremt en dyrlæge har foretaget den. Men desværre ikke alle test.

På den kommende kongres i Sverige 2024 vil der blive taget initiativ til en fælles database med DNA-resultater.

Levealder

En sund race

I flg en ny undersøgelse udgivet i New York Times er den gennemsnitlige levealder for TT 13,8 år. Vi topper ikke listen, men ligger dog lunt i toppen.

Generelt bliver tæver lidt ældre en hanner.

En interessant information var, at racehunde bliver ældre end gadekryds. (Herunder diverse doodelii doodles).

8 Orientering om regnskab

01.02.2022	Domæne TT	01.02.2022	-370	40.963,42
	Udlæg HM			
	Webhotel, folder, blad, Nimmer,			
29.03.2022	domæne, tibbedag underskud samlet:	29.03.2022	-3.493,33	37.470,09
16.05.2022	Ny hjemmeside KSS	16.05.2022	-2.363,27	35.106,82
29.09.2022	Udlæg Maj-Britt	29.09.2022	-120	34.986,82
29.09.2022	TTWC	29.09.2022	-1.675,60	33.311,22
29.09.2022	TTWC	29.09.2022	-1.675,60	31.635,62
30.12.2022	GEBYR	30.12.2022	-204	31.431,62
30.12.2022	Geb. AL-NetBank	30.12.2022	-14	31.417,62
30.12.2022	RENTE	01.01.2023	-9,57	31.408,05
31.01.2023	Tibetanerklubben.dk	31.01.2023	-395	31.013,05
04.05.2023	Udlæg HM	04.05.2023	-195	30.818,05
18.12.2023	Tibetanerklubben.dk	18.12.2023	-395	30.423,05
29.12.2023	GEBYR	29.12.2023	-204	30.219,05
29.12.2023	Geb. AL-NetBank	29.12.2023	-6	30.213,05
29.12.2023	RENTE	01.01.2024	17,48	<u>30.230,53</u>